Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2021/2022
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)

Klasy VII i VIII
Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
Aleksander Fredro, *Zemsta*
Jan Kochanowski, wybór fraszek i trenów, w tym treny VII, VIII
Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Dziady* część II, *Pan Tadeusz* (całość)
Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Klasy VII i VIII
Jan Kochanowski, treny I, V
Ignacy Krasicki, *Żona modna*
Adam Mickiewicz, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*
Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*
Sławomir Mrożek, *Artysta*
Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Aleksander Fredro
ZEMSTA

AKT PIERWSZY

SCENA SIÓDMA

Papkin, Śmigalski, kilku służących z kijami, później Rejent i Cześnik w oknach.

PAPKIN

Panie majster, proszę waści
Przyzwoicie, grzecznie, ładnie,
Nie murować tu z napaści,
Bo mu na grzbiet co upadnie.

po krótkim milczeniu

Wy zaś drudzy, dobrzy ludzie,
Którzy młotki, piony, kielnie
W niepotrzebnym dzisiaj trudzie
Używacie arcydzielnie,
Idźcie wszyscy precz do czarta!

po krótkim milczeniu

Będzie, widzę, rzecz uparta!
Ta hołota, jakby głucha,
Mego słowa ani słucha. –
No, Śmigalski! nie trać czasu, –
Ściągniej za kark! weź narzędzie!
Grzecznie, ładnie, bez hałasu,
Niech wszystkiemu koniec będzie.
Nic się nie bój – ja za tobą.

Śmigalski posuwa się ze służącymi ku mularzom[1]. – Papkin cofa się za róg domu.

ŚMIGALSKI

Precz! precz!

REJENT

w oknie

Stójcie! co to znaczy?

ŚMIGALSKI

Cześnik, pan mój, kazać raczy,
Aby muru nie kończono.

CZEŚNIK

w oknie

Tak jest, każę, bo mam prawo.
Dalej naprzód! dalej żwawo!

Śmigalski posuwa się naprzód. – Papkin, który był wyszedł, znowu się cofa za róg domu.

REJENT

Jakie prawo?

CZEŚNIK

Jak kupiono
Mur graniczny, tak zostanie.

REJENT

Ależ, luby, miły panie,
To szaleństwo z waszej strony –
I mur będzie naprawiony.

CZEŚNIK

Wprzódy trupem go zaścielę.

REJENT

do mularzy

Kończcie śmiało, przyjaciele,
Gardźcie ze mną próżnym krzykiem.

CZEŚNIK

Chcesz więc bójki?

REJENT

Mój Cześniku,
Mój sąsiedzie, luby, miły,
Przestań też być rozbójnikiem.

CZEŚNIK

Co! jak! – Żwawo! bij, co siły!

Śmigalski z swoimi ludźmi wstępuje na mur. – Mularze cofają się tak, że bójka zostaje zakryta częścią muru całego.

REJENT

Panie majster, ja w obronie –
Nic się nie bój! – Niechaj bije,
Kiedy go tam świędzą dłonie.
Dobrze! dobrze! – po czuprynie.
Ot, tak – lepiej! – co się wlezie!
Nic się nie bój! – tego trzeba. –
Niechaj bije! Świat nie zginie!
Ja Cześnika za to skryję[2],
Gdzie nie widać ziemi, nieba.

CZEŚNIK

wołając za siebie

Hej! Gerwazy! daj gwintówkę![3]
Niechaj strącę tę makówkę!
Prędko!

Rejent zamyka okno

Ha, ha! *fugas chrustas*![4]
No, Śmigalski, dosyć będzie!

Daj półzłotka abo złoty
Baserunku[5] dla hołoty,
Ale zabierz im narzędzie.
Dosyć, dosyć na dziś będzie.

Zamyka okno.

Po odejściu wszystkich Papkin, obejrzawszy się, że już nie ma nikogo, mówi ku murowi:

PAPKIN
sam

Ha! hultaje, precz mi z drogi,
Bo na miazgę was rozgniotę –
Nie zostanie jednej nogi.
A mam diablą dziś ochotę!
Wielu was tam? Chodź tu który!
Nie wylezie żaden z dziury?
O, wy łotry! O, wy tchórze!
Jutro cały zamek zburzę.

Aleksander Fredro, *Zemsta*, [w:] tegoż, *Wybór komedii*, Wrocław 2018.

[1] Mularz – dawniej: murarz.
[2] Skryję – tu: doprowadzę do uwięzienia.
[3] Gwintówka – rodzaj strzelby.
[4] *Fugas chrustas* – tu: uciekasz w chrusty, czyli w krzaki.
[5] Baserunek – wynagrodzenie za pobicie, odszkodowanie.

[415 wyrazów]

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W przytoczonym fragmencie utworu zawarto informację o tym, co jest przedmiotem sporu między Cześnikiem a Rejentem.	**P**	**F**
Z przytoczonego fragmentu utworu wynika, że Papkin stara się pogodzić Cześnika i Rejenta.	**P**	**F**

Zadanie 2. (0–1)

Dokończ zdanie tak, aby było zgodne z treścią przytoczonego fragmentu. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Papkin i kilku służących Cześnika przychodzą do mularzy, aby

A. pomóc im w pracy zleconej przez Rejenta.
B. wynagrodzić im straty przez nich poniesione.
C. zmusić ich do przerwania wykonywanej pracy.
D. zaproponować im schronienie w domu Cześnika.

Zadanie 3. (0–1)

Czy sformułowanie *żyją jak pies z kotem* trafnie określa relację między Cześnikiem a Rejentem? Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do przytoczonego fragmentu *Zemsty*.

……

……

……

Zadanie 4. (0–1)

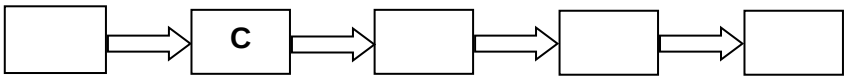
Na podstawie przytoczonego fragmentu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W didaskaliach podane są informacje o tym, skąd Cześnik i Rejent obserwują wydarzenia rozgrywające się przy murze.	**P**	**F**
W didaskaliach podane są informacje o wyglądzie bohaterów uczestniczących w wydarzeniach rozgrywających się przy murze.	**P**	**F**

Zadanie 5. (0–2)

Na podstawie całego utworu *Zemsta* ułóż poniższe treści zgodnie z porządkiem chronologicznym. Wpisz litery A, B, D, E w kratki we właściwej kolejności.

A. Przybycie Papkina do domu Cześnika.
B. Decyzja Cześnika o ślubie Wacława i Klary.
C. Przyjęcie przez Podstolinę oświadczyn Cześnika.
D. Zakończenie konfliktu między Cześnikiem a Rejentem.
E. Plany Rejenta dotyczące małżeństwa Wacława z Podstoliną.

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wypowiedź Wacława: *Tak jest – zgoda, / A Bóg wtedy rękę poda*, jest puentą *Zemsty* i stanowi nawiązanie do

A. pogodzenia się Cześnika z Rejentem.
B. wyznania Klarze miłości przez Papkina.
C. spotkania Wacława i Podstoliny po latach.
D. rozmowy Rejenta z Wacławem o ślubie z Podstoliną.

Zadanie 7. (0–2)

Obejrzyj poniższe kadry filmowe z ekranizacji *Zemsty* w reżyserii Andrzeja Wajdy i przeczytaj zamieszczone pod nimi fragmenty utworu Aleksandra Fredry.

Kadr filmowy nr 1

Papkin pisze testament, ponieważ podejrzewa, że został otruty przez Rejenta.

PAPKIN

Umrzeć, umrzeć, wielkie Nieba!

po krótkim milczeniu

Lecz gdzież była moja głowa!
Jam go beształ, mieszał z błotem.
On traktament miał dać potem;
I ten pośpiech jego wielki,
Z jakim wziął się do butelki,
Z jakim nalał lampkę całą,
Jeszczeże mi było mało!...
Tak połknąłem, mam truciznę.
Już się z tego nie wyśliznę,
Więc testament mój ułożę…

Kadr filmowy nr 2

Cześnik dyktuje Dyndalskiemu list, który zamierza wysłać do Wacława w imieniu Klary.

CZEŚNIK
[…]
No, no – pisz waść, a dokładnie.
dyktuje
„Bardzo proszę”… mocium panie…
Mocium panie… „me wezwanie”…
Mocium panie… „wziąć w sposobie,
Jako ufność ku osobie”…
Mocium panie… „waszmość pana.
Która lubo mało znana…
Która lubo mało znana”…

Która z sytuacji, zaprezentowanych na powyższych kadrach filmowych, jest – Twoim zdaniem – bardziej komiczna?
Wybierz jedną sytuację i uzasadnij swoją odpowiedź. W uzasadnieniu uwzględnij dwa z trzech rodzajów komizmu (sytuacyjny, słowny, postaci) obecnych w wybranej przez Ciebie sytuacji.

Sytuacja przedstawiona na kadrze filmowym nr: ……

Uzasadnienie: ……

……

……

……

Zadanie 8. (0–2)

Spośród lektur obowiązkowych – innych niż *Zemsta* – wybierz tę, która potwierdza trafność stwierdzenia *Zgoda buduje, niezgoda rujnuje*. Podaj tytuł tej lektury oraz jej bohaterów, których zachowanie jest potwierdzeniem trafności tego stwierdzenia. Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury, ilustrującą Twoją argumentację.

Uwaga! Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

Tytuł lektury: ……

Bohaterowie lektury: ……...

Uzasadnienie wyboru: ……

……

……

……

Zadanie 9. (0–1)

Dokończ poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *Jutro cały <u>zamek</u> zburzę* podkreślony wyraz pełni funkcję | **A** | **B** |.

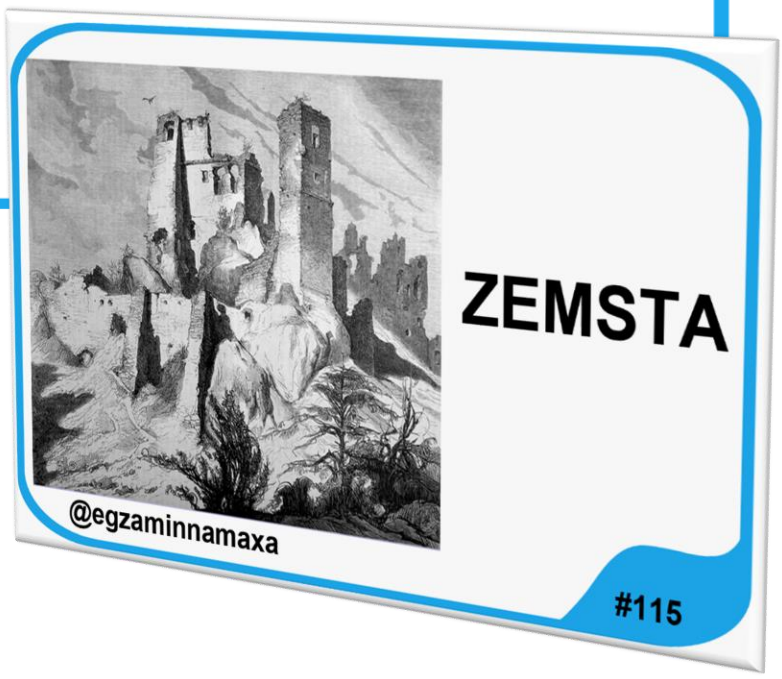
Taką samą funkcję wyraz *zamek* pełni w wypowiedzeniu | **C** | **D** |.

A. podmiotu
B. dopełnienia
C. *Widzieliśmy w oddali pięknie odrestaurowany zamek.*
D. *Zamek został zbudowany na niewielkim wzniesieniu.*

Zadanie 10. (0–1)

W jednej ze szkół uczniowie w ramach projektu przygotowali fiszki edukacyjne dotyczące lektur szkolnych. W tekście umieszczonym na jednej z fiszek zabrakło <u>trzech przecinków</u>. Uzupełnij poniższy zapis tak, aby był zgodny z zasadami interpunkcyjnymi.

Treść utworu ma swe źródło w autentycznym konflikcie. Aleksander Fredro znalazł akta procesowe z XVII wieku, które dotyczyły konfliktu dawnych właścicieli zamku. Piotr Firlej, jako wojewoda uważał Jana Skotnickiego za niegodnego siebie sąsiada i dokuczał mu gdy tylko nadarzała się do tego sposobność. Skotnicki nie ustępował mu więc sprawa znalazła się w trybunale. Kres zatargowi położył dopiero ślub córki Jana Skotnickiego z synem Piotra Firleja.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Andrzej Kojder

POCHWAŁA PRZYJAŹNI

Świat współczesny nie przypomina ateńskiej agory[1]. Ludziom w XXI wieku jest bliżej do siebie, ale rzadziej i krócej są ze sobą. Będąc w ciągłym ruchu, nawiązują za pośrednictwem nowych mediów kontakty powierzchowne i krótkotrwałe. Nie mają czasu na przyjaźń, co najwyżej zawierają znajomości. Monitor komputera i klawiatura oraz wyświetlacz telefonu komórkowego zastępują im kontakty *face-to-face*[2] lub też są nowym, uproszczonym rodzajem tych kontaktów.

W szybko zmieniającym się świecie coraz częściej słyszy się pytanie: Co w życiu jest ważne? Zapytano o to filozofa Leszka Kołakowskiego, który odpowiedział: „[…] wśród dóbr ważnych w życiu na pierwszym miejscu jest przyjaźń. Potrzebujemy osób, którym możemy ufać, o których wiemy, że nas nie oszukają, nie zdradzą, pomogą w potrzebie i że my powinniśmy im służyć w biedach, które przecież każdego spotykają i które bez przyjaciół bardzo trudno jest przetrwać. Co więcej – przyjaźń to jest dobro, które w bardzo dużym stopniu zależy od nas. Możemy je sami własnym wysiłkiem utkać. Bo przyjaźń to więź zaufania, którą każdy z nas może wokół siebie budować”.

W myśli europejskiej prekursorem[3] rozważań o przyjaźni jest Arystoteles[4]. Wszelka przyjaźń, zauważa Arystoteles, polega na podobieństwie i zaufaniu. Jej rola jest wieloraka. Ludziom młodym pomaga uniknąć błędów, ludzi dojrzałych pobudza do większych czynów, a starszych otacza opieką i wzmacnia ich nadwątlone siły. Podstawą przyjaźni jest wzajemna życzliwość, zgodność upodobań, gotowość do poświęceń. Przyjaciele świadczą sobie przysługi, odnoszą się do siebie z uznaniem, rozłąka nie podkopuje ich związku. Czy należy poszukiwać wielu przyjaciół? Arystoteles twierdzi, że wystarczy mieć niewielu, „tak jak niewielka ilość przyprawy wystarcza w potrawach”.

Znaczenie uczucia przyjaźni w harmonijnym układaniu stosunków między ludźmi dostrzegano już bardzo dawno i we wszystkich zakątkach świata. Jak mówi znane porzekadło: „przysłowia są mądrością narodów”. Cóż byłaby to za mądrość, gdyby pomijano w niej kwestię przyjaźni? I rzeczywiście, w obiegowej mądrości różnych ludów i narodów nie jest ona pomijana. Rosyjskie przysłowie „Powiedz, kim są twoi przyjaciele, a powiem ci, kim jesteś” stało się również polskim powiedzeniem. W Mongolii usłyszymy, że „wprawdzie zwycięzca ma wielu przyjaciół, ale zwyciężony ma dobrych przyjaciół”.

Wszystkie przytoczone tutaj argumenty skłaniają do wygłoszenia krótkiej apologii[5] przyjaźni. Przyjaźń uczy nas powściągliwości: traktowania potrzeb przyjaciół na równi z naszymi własnymi. Uczy nas wyrozumiałości dla naszej i cudzej słabości, przywar[6] i różnych niedostatków. Mieć przyjaciela to mieć powiernika[7]. Przyjaciel, jak nikt inny, potrafi szczerze ukazać nam nasze możliwości i zarazem wskazać na nasze braki i ograniczenia. Im więcej tworzy się kręgów przyjacielskich, tym większy jest poziom uspołecznienia. Przyjaźń bowiem, wraz z zaufaniem i życzliwością, zachęca do uczestnictwa w życiu zbiorowym, rodzi potrzebę serdecznego kontaktu, wymiany myśli.

Na podstawie: Andrzej Kojder, *Pochwała przyjaźni*, [w:] *Kultury religijne. Perspektywy socjologiczne,* red. Andrzej Wójtowicz, Warszawa – Tyczyn 2005.

[1] Agora – rynek w miastach greckich, będący ośrodkiem życia politycznego, religijnego, czasem handlowego.
[2] *Face-to-face* (ang.) – twarzą w twarz.
[3] Prekursor – człowiek, który coś zapoczątkował, np. jakąś ideę.
[4] Arystoteles – filozof starożytnej Grecji.
[5] Apologia – tu: pochwała.
[6] Przywara – ujemna cecha charakteru.
[7] Powiernik – osoba zaufana, której ktoś się zwierza ze swoich spraw osobistych i tajemnic.

[475 wyrazów]

Zadanie 11. (0–2)

Uzupełnij poniższe zdania tak, aby powstało streszczenie tekstu *Pochwała przyjaźni*.

Andrzej Kojder rozpoczyna swoje rozważania od ……

…… .

W kolejnych akapitach odwołuje się do ……

…… .

Przywołuje również przysłowia dotyczące przyjaźni, aby ……

…… .

Podsumowując rozważania, stwierdza, że ……

…… .

Zadanie 12. (0–1)

Z podanych pytań wskaż to, na które <u>nie można</u> znaleźć odpowiedzi w tekście *Pochwała przyjaźni*. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Jaką cenę płaci się za zdradę przyjaciół?
B. Czego możemy się nauczyć dzięki przyjaźni?
C. Dlaczego ludziom dzisiaj trudno jest zawierać przyjaźnie?
D. Co na temat przyjaźni mówią przysłowia różnych narodów?

Zadanie 13. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń w odniesieniu do 2. i 3. akapitu tekstu *Pochwała przyjaźni*. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Zdaniem Leszka Kołakowskiego przyjaźń jest dobrem mniej ważnym niż inne dobra w naszym życiu.	**P**	**F**
Zdaniem Arystotelesa człowiek powinien mieć w życiu wielu przyjaciół.	**P**	**F**

Zadanie 14. (0–1)

Wyjaśnij sens sformułowania przywołanego w 4. akapicie tekstu *Pochwała przyjaźni*: *wprawdzie zwycięzca ma wielu przyjaciół, ale zwyciężony ma dobrych przyjaciół*.

……

……

……

Zadanie 15. (0–1)

Obejrzyj poniższą grafikę.

Paweł Kuczyński, *Wyspy*, www.digitalyouth.pl

Czy grafika Pawła Kuczyńskiego mogłaby być ilustracją do tekstu *Pochwała przyjaźni*? Uzasadnij swoją odpowiedź.

……

……

……

Zadanie 16. (0–1)

Przeczytaj definicję wyrazu *związek*.

1. «stosunek między rzeczami, zjawiskami itp. połączonymi ze sobą w jakiś sposób»
2. «stosunki łączące ludzi, oparte na uczuciu, pokrewieństwie»
3. «kontakt z kimś lub czymś»
4. «organizacja skupiająca ludzi mających wspólne cele»

www.sjp.pwn.pl

Dokończ poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *Nie ma żadnego związku teorii z praktyką* wyraz *związek* został użyty w znaczeniu | **A** | **B** |. W takim samym znaczeniu tego wyrazu użyto w wypowiedzeniu | **C** | **D** |.

A. pierwszym
B. drugim
C. *Związek tych dwojga nie ma żadnej przyszłości.*
D. *Długo szukał związku między poszczególnymi faktami.*

Zadanie 17. (0–2)

17.1. Spośród podanych niżej wyrazów wybierz te, które należą do tej samej rodziny wyrazów. Wypisz oznaczenia literowe tych wyrazów.

A. *lubiany*
B. *przyjaźń*
C. *przyjaciel*
D. *koleżanka*
E. *zaprzyjaźniony*

Wyrazy należące do tej samej rodziny wyrazów oznaczono literami: ……

17.2. Dopisz przymiotnik należący do tej samej rodziny wyrazów, do której należą wyrazy *wróg* i *wrogość*.

Przymiotnik należący do tej samej rodziny wyrazów: ……..

Zadanie 18. (0–3)

Napisz zaproszenie na piknik szkolny zorganizowany z okazji Światowego Dnia Życzliwości i Przyjaźni. Zachęć do uczestnictwa w tym wydarzeniu, używając dwóch argumentów.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

ZAPROSZENIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 19. (0–20)

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz wypracowanie.

- Pamiętaj o zachowaniu formy wypowiedzi wskazanej w temacie: napisz **rozprawkę** albo **opowiadanie**.
- W wypracowaniu odwołaj się do **wybranej lektury obowiązkowej**. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.
- Zapisz wypracowanie w wyznaczonym miejscu. Nie pisz na marginesie.

Temat 1.

Z przyjacielem łatwiej pokonywać trudności. Napisz rozprawkę, w której rozważysz trafność tego stwierdzenia. W wypracowaniu odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego.

Temat 2.

Napisz opowiadanie o spotkaniu z jednym z bohaterów wybranej lektury obowiązkowej. Wspólna przygoda skłoniła Cię do refleksji, że warto było przenieść się do świata przedstawionego tej lektury. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową.